

Побережець Ганна – кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства та суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет.

Вовченко Інна – здобувачка вищої освіти, спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, Миколаївський національний аграрний університет

ВНЕСОК ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ У СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Досліджено діяльність Української Центральної Ради як визначального чинника становлення української державності у 1917–1918 рр. Розглянуто політичні, правові та ідеологічні засади її функціонування, а також етапи розвитку державотворчого процесу через ухвалення універсалів. Аналізується внесок Центральної Ради у формування демократичних принципів, системи законодавства, парламентаризму та утвердження державної незалежності України.

Період діяльності Української Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.) – це один із найважливіших етапів у процесі становлення української державності. У цей час було закладено політичні, правові та ідеологічні засади самостійного державного життя українського народу. Центральну Раду очолив Михайло Грушевський. Вона об'єднала навколо себе представників різних політичних і громадських сил. Її діяльність знаменувала початок нового періоду в історії України [1].

Після Лютневої революції 1917 р. у Російській імперії з'явилися реальні передумови для національного самовизначення народів. Українські політичні партії, громадські організації, культурні діячі виступили з ініціативою створення представницького органу, який би відображав волю українського народу. Так виникла Центральна Рада, яка стала осередком українського політичного життя. Її формування означало появу нового політичного центру і початок процесу інституціоналізації української державності. У перші місяці свого існування Центральна Рада визначила головну мету – досягнення автономії України у складі федеративної Росії. Згодом, під впливом політичних подій, зовнішніх загроз і внутрішнього розвитку національної свідомості, мета трансформувалася у прагнення повної незалежності [2].

Особливе значення у державотворчій діяльності Центральної Ради мали її універсали, які визначали політико-правовий статус України. Перший Універсал, проголошений у червні 1917 р., заявив про автономію України й створення власних органів влади – Генерального Секретаріату. Другий

Універсал (липень 1917 р.) зафіксував компроміс між Центральною Радою та Тимчасовим урядом Росії, визнаючи перспективу автономії, але водночас легітимізував діяльність Ради. Третій Універсал (листопад 1917 р.) проголосив створення Української Народної Республіки у федеративному зв'язку з Росією, що стало важливим кроком на шляху до повної незалежності. Четвертий Універсал (січень 1918 р.) проголосив Україну незалежною державою, завершивши процес політичного самовизначення. Послідовність цих документів свідчить про еволюційний характер українського державотворення, яке розвивалося від ідеї автономії до утвердження суверенітету.

Центральна Рада активно працювала над розбудовою правових і адміністративних основ державності. Було розроблено «Статут про державний устрій, права і вільності УНР» – документ, який фактично став першою Конституцією України. Центральна Рада прийняла закони, які регулювали питання громадянства, організації місцевого самоврядування, судочинства, діяльності національних меншин, свободи друку, слова та віросповідання. Було започатковано створення українських збройних сил, фінансової системи, дипломатичної служби. Внаслідок цього Центральна Рада поступово перетворилася на реальний державний інститут із законодавчими, виконавчими та представницькими функціями.

Центральна Рада мала важливий ідеологічний вимір. Вона заклала основи демократичного світогляду, який спирався на ідеї народного суверенітету, соціальної справедливості та рівності всіх громадян перед законом. Українська державність будувалася на ідеалах свободи й самоврядування. Ідеї М. Грушевського, В. Винниченка, С. Єфремова стали ідейним підґрунтям українського парламентаризму та правової культури ХХ ст. Незважаючи на політичні труднощі, воєнну агресію та економічну нестабільність, Центральна Рада змогла сформулювати і втілити концепцію держави з демократичними цінностями, правами людини та соціальною відповідальністю влади перед народом [1].

Незважаючи на короткий період існування, значення Центральної Ради для української історії є надзвичайно великим: відродження ідеї державності та створення політичної традиції, яка зберіглася у свідомості народу. Центральна Рада стала символом легітимності українського державного права і містком між історичними формами української державності – від Київської Русі й Гетьманщини до сучасної незалежної України. Її діяльність заклала фундамент правової системи, сформувала політичну еліту, започаткувала принципи демократичного врядування, що залишаються актуальними й нині [1; 2].

Отже, діяльність Центральної Ради у 1917–1918 рр. стала важливою віхою у розвитку української державності. Незважаючи на складні обставини, саме вона започаткувала традиції демократичного парламентаризму, сформувала основи державного управління, законодавства, символіки й

політичної культури. Її досвід залишається цінним прикладом для сучасного українського суспільства.

Література

1. Верстюк В. Центральна Рада і становлення української державності: нове бачення. Український історичний журнал. 2021. № 4. с. 5–28.
2. Мицик Ю. Українська Народна Республіка: правові та політичні засади державотворення. Вісник Інституту історії України НАН України. 2023. № 3. с. 41–56.
3. Маринець Надія, Мараєва Уляна, Побережець Ганна. Патріотичний дух українців як шлях до перемоги. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 44, С. 77–83.

Побережець Ганна – кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства та суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет.

Волочай Нікіта – здобувач вищої освіти спеціальності Н7 Агроінженерія, Миколаївський національний аграрний університет

ВПЛИВ ШІСТДЕСЯТНИЦТВА НА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ УКРАЇНИ

Досліджено феномен українського шістдесятництва як культурно-політичного явища, що суттєво вплинуло на формування національної свідомості та державотворчі процеси в Україні другої половини ХХ століття. Розглянуто роль представників шістдесятницького руху у збереженні української мови, культури та історичної пам'яті в умовах радянського тоталітаризму. Проаналізовано вплив інтелектуальної і творчої діяльності шістдесятників на формування дисидентського руху, демократичних цінностей та громадянського суспільства, що в подальшому стали основою для відновлення незалежності України у 1991 році.

Шістдесятники – це назва покоління української інтелігенції, яке вступило у культурне й політичне життя України у другій половині 1950-х рр., у період так званої «відлиги». Найактивніше їхня діяльність проявилася на початку та у середині 1960-х рр., звідки й походить їхня назва.

У суспільно-політичному житті України 1960–1970-х рр. шістдесятники стали моральною опозицією радянській тоталітарній системі, сформувавши ядро Дисидентського (опозиційного) руху. Своєю творчістю та активною громадською позицією вони прагнули пробудити національну свідомість, захищали українську мову й культуру, боролися за демократизацію